

– Вітаю, друзі. Це програма «Шлях до себе». У ній ми говоримо про Радянський Союз, його вплив на нашу дійсність і як ми цієї дійсності позбуваємося. Мене звати Лена Чиченіна. І говоримо сьогодні про квіти, флористику із, відповідно, флористом Олександром Іваненком. Пане Олександр, добрий день.

– Доброго дня.

– Почнімо з похорон, цвинтаря, такої чудесної теми. Я кілька разів була на похоронах і мені здалося, що це доволі неестетична історія насамперед через навалу штучних квітів, вінків, які приносять замість живих. Чому у нас досі ця традиція зберігається, звідки вона пішла? Я бачу, що дуже активно з цим борються зараз, по телебаченню багато різних сюжетів. Чому люди досі обирають штучні квіти?

– Я б сказав, що це стереотипи і традиції, саме з Радянського Союзу це пішло. Насамперед це пов'язано з економічною та емоційною складовою. Те, що це сумна подія та дороговартісна призводить до того, що люди роблять, як звикли раніше: похоронне бюро, де беруть пам'ятники, гроби. Відповідно тоді там пропонують круглі віночки з надписом «від батьків, рідних, сусідів». Всі на це ведуться, бо так робили колись, у дитинстві бачив все це. Ти приходиш, замовляєш усі необхідні штуки, тобі втюхують цю історію. Середній віночок коштує 300-500 гривень. Якщо порахуємо від рідних, близьких, сусідів, роботи – їх там штук шість, – то на три тисячі гривень можна абсолютно добре зробити якісну композицію, яка буде кремована разом з тілом або похоронена. Це гарно й пристойно.

У нас флористи бояться пропонувати робити такі речі, відповідно люди не знають, що можна так. Якщо ти займаєшся флористикою, у тебе на сайті є, умовно кажучи, відділ «Букети», «Весілля», «Новий рік». Не хочуться ставити траурну флористику, бо це, мовляв, негарно виглядатиме. Ну як негарно? Це частина життя. Наприклад, у Польщі, країнах Балтії 30-40 відсотків прибутку квіткового магазину, якщо він працює гарно, – це траурна флористика. Зараз дуже мало гарної флористики на траурних подіях.

Якщо помирає якась відома особистість, штучних квітів майже немає. А якщо взяти пересічну людину, то, на жаль, всі думають насамперед про організаційні моменти, а не про якусь конструктивну частину, що це ж можна зробити за ті самі кошти з живими квітами. У нас такий, на жаль, спадок від Радянського Союзу. Але поступово, думаю, це буде змінюватись. Люди відкривають світ, бачать, як це може бути в інших країнах. Мені минулої осені з Польщі привезли журнали з флористики. Я попросив купити, бо у нас цього, на жаль, немає. Зі семи журналів чотири були з траурної флористики. Один із журналів був з

траурними тенденціями похоронної флористики на січень 2021 року. Я був приємно здивований. І це майже ті ж кошти, як і на штучні квіти. Просто люди, враховуючи трагічність моменту та економічні чинники, на жаль, не думають про це, а флористи іноді бояться пропонувати.

– Розберімося з першоджерелами цього ставлення у Радянському Союзі. Ви кажете, що професія флориста з'явилася не так давно, у незалежній Україні. Очевидно, що в Радянському Союзі її тим паче не було. Що було тоді? Була ж культура флористики, робили якісь ікебани на деревині, у вазах. Я читала, що були навіть виставки. Що це була за культура?

– Я б сказав, що слово «флористика» з'явилося у дев'яності. У 1990-1991 році, якщо брати Україну, то звісно, центром був Київ. Відкрився перший квітковий магазин «Роксолана» – він був на Андріївському узвозі та на Богдана Хмельницького. Звісно, там були пластикові вази, стенд з насінням, але вони перші почали щось пропонувати. Наприклад, піна оазис, у якій роблять композиції у подарункових коробочках, у Радянському Союзі її взагалі не було. Хоча саму піну придумали у Нідерландах ще у 1955 році. У нас це заміняли мохом, сфагнумом, добре його змочували.

І тільки у дев'яностих це з'явилося. У нас не було такого великого вибору квітів. У нас були гарні теплиці, там вирощували гвоздики, гербери, амариліси, бузок. Але це не було необхідною річчю в побуті радянської людини, і це коштувало грошей. Тому це було примітивне квітникарство, слова «флористика», здається, не було. Лишилась тенденція, що гвоздика – тільки червона і тільки 1 або 9 травня. Зараз важко донести до наречених, що гвоздика може бути персикового, бузкового, рожевого і що це не червона автоматом квітка. Або що жовті тюльпани – передвісники розлуки, як заспівала одна чарівна леді. І це також десь сидить у головах, що жовтий колір – до розлучення.

– Відмовляються від жовтих?

– З кожним роком цього менше, але залишається. Тоді не було флористики, флористичних магазинів, це було у зародковому етапі, скажемо так. Тому воно мало примітивний характер. Хоча самих теплиць, виробництва було дуже багато, і від моменту насіння до вирощування і вазонних квітів, зрізаних. У дев'яностих роках під Києвом і в Києві було багато теплиць, це все було круто і класно. Але воно, на жаль все розвалилося, як й інші речі у дев'яностих.

– Зрозуміло, що на побутовому рівні дарували квіти, іноді чимось декорували, я не знаю, як це правильно...

– Кольоровий целофан (*Сміється*).

– І ще щось пухнасте там було, крім самих квітів. Патріотичні букети, які склали на 1 чи 9 травня, на вшанування полеглих воїнів і так далі. І оце начебто розвивалося. Чи так це було?

– Радянський Союз, комуністична партія, червоний колір, тому червоні гладіолуси, троянди, гвоздики – все мало такий характер. Не було жовто-блакитних – це стало тоді, коли Україна стала незалежною. Тому було примітивно – червоний колір, тому що комуністична партія. Вінки на могилах полеглих воїнів – це все було від партійної, скажемо так, історії. Я б не сказав, що воно розвивалося, просто було гарно профінансоване. Оскільки це офіційні покладання, тому виділяли достатню кількість грошей. Можна було зробити навіть з таких примітивних речей досить достойні композиції, букети, вінки з живих квітів.

1 травня та 9 травня – це були завжди живі квіти, радянські чиновники не клали штучних. Це досить приємно. І у сучасній Україні це все теж роблять з живих квітів. Інше питання, як це роблять. Бо жовто-блакитний прапор – це все добре, але блакитних квітів, на жаль, не так багато в природі. І в нас це все закінчується фарбованою хризантемою у блакитно-синій колір і жовті, у кращому випадку, троянди, у гіршому – соняхи. Цю кольорову гаму можна виконати краще набагато, але наші чиновники живуть у якихось стандартах, з приводу флористики, у дев'яностих роках. На це виділяють кошти, але слово «жлобство» я б вжив. Бо це все можна зробити краще, але про це, на жаль, ніхто не турбується.

– А як можна зробити? Умовно якась патріотична подія, наприклад, День Незалежності. Одразу треба якийсь жовто-блакитний кошук.

– Краще поєднання, краща колористика, більше відтінків жовтого і більше відтінків блакитного. У нас все закінчується прямо – фарбована хризантема, жовтий хтось-щось. Це все можна набагато красивіше зробити, щоб воно не виглядало примітивно, як якийсь 1995 рік. Ми все ж таки живемо у 2021 році. Я бачив типовий приклад у Кабміні та Верховній Раді: файл, там надруковано, на які події приклади квітів. От там 1991 рік з точки зору флористики, бо рука флориста не торкалася до цієї папки. Там чиновницький апарат, який бачить кількість, бачить, що дешево – значить, ми беремо це. Ніхто не хоче щось змінювати. Сидить бабуся 60 плюс років, у неї Радянський Союз головного мозку. І довести, що може бути красивіше та сучасніше навіть з тими квітами, які вони використовують, на жаль, неможливо.

– Переходимо до питання квіткового жлобства. Тому що є і таке. Коли ми щоразу у цій програмі говоримо про будь-що, зводиться до того, що період

жлобства припадає на дев'яності роки, коли був перехідний період. Але що ж таке квіткове жлобство?

– У дев'яностих були важкі часи, ми це розуміємо. Квіти – це все ж таки не перша необхідність. Вже після того, як ти задовольнив свої потреби – сон, їжа, одяг, житло, – ти розумієш, що можна якось красивіше зустрічати світанок чи порадувати свою дружину чи наречену. Відповідно починали привозити квіти з-за кордону – Голландія, Кенія, Еквадор. Десь до 2005-2006 року в тенденціях ми запізнювалися років на п'ять. Якщо пам'ятаєте, дуже модним був прованс, то в Європі вже був шведський мінімалізм, лофти. Десь з 2010 року воно почало йти рік у рік. Почали з'являтися нові сорти квітів, і у нас вони з'являються день у день з іншими країнами. До того періоду у нас були «золоті батони» – нам потрібно багато, є бюджет, але немає смаку. Така традиційна історія, коли у дев'яностих були відповідні люди, які заробили тим чи іншим чином. У них було багато грошей, але не було смаку. І спроб їм пояснити, що може бути краще, теж не було.

– Я так розумію, що у чоловіка, наприклад, є багато грошей. І він хоче щось своїй дружині зробити по-багатому. Тоді купує їй 200 троянд.

– Так, 101 троянда, 201 троянда, 501 троянда. Кількість іноді переходить у якість, але 101 біла троянда і посередині червона – це жлобство. Я так ніколи не робив, не роблю і буду відмовляти. Відповідно, якщо люди розуміють, що це недобре і пропоную зробити по-іншому – це гуд. Якщо ні – то ідіть у інше місце, але я вам такого не раджу. Я думаю, що у дев'яностих флористи вимушені були нехтувати якістю заради доходу, адже були такі часи. Тому свідомість і культура поступово росла, люди подорожували. Яскравий приклад – Різдво та Новий рік. У 2003 – 2005 роках свята не були комерційними з приводу флористики та декораторства, тому що має бути гарний стіл, подарунки, а вже потім якийсь декор.

Згодом ресторани, салони краси, банки, якісь держустанови почали розуміти, що новорічні свята - це процес очікування, прикрашання. Люди почали їздити у Західну Європу, де все це прикрашається за місяць до того. Спочатку в нас на святого Миколая має бути прикрашене, зараз тенденція світова, що на 1 грудня все у вогнях новорічних. Новий рік та Різдво дуже комерційні свята з точки зору флористики. Я просто пам'ятаю, як цього не було та як це з'явилося. Це одна історія – Пасха. У нас Пасха – це насамперед релігійне сімейне свято, відповідно мають бути кошик, подарунки. І поступово думають, як прикрасити кошик. Також Гелловін люблять. Або не люблять, не наше свято. Але це весело. Прикрашають, але років десять тому такого не було. І ще День матері та День закоханих. Приємно, що люди закохані, що вони є, у кожного є мама. Тому у

другій неділі травня щороку дедалі більше дарують квітів, і це приємно. Ми крокуємо у культурному плані, флористиці у ногу з усіма тенденціями і щодо квітів, кольорів. Pantone, міжнародний класифікатор кольору, обирає у кінці листопада, грудні колір на наступний рік. І це все розходиться день у день в інстаграмі, пінтересті.

– Тобто на наступний день, коли оголосили цю чергову гаму, можна вже її використовувати?

– Так.

– От ви розповідали про 101, 500 троянд. Історія про парну і непарну кількість квітів. Вона взагалі у світі є? Чи це не принципова річ?

– Дивлячись яка країна. Наприклад, пострадянські. У нашій традиції непарну кількість квітів ми даруємо з гарних приводів, парну – з приводу траурних подій. Якщо це букет, то там вже не рахується кількість квітів. Там кілька різновидів, тож це не має сенсу. Наприклад, коли ви даруєте одну квітку, троянду певного виду, то можна чітко порахувати. Люблять дарувати, приміром, дівчині букет на тридцятиліття, але давайте 31 квітку, бо як же ж так, «на виріст» слово звучить. У нашій культурній традиції це є. У Західній Європі такого немає. Також гарний приклад: на столику у кав'ярні стоять дві троянди – ти і я, ми разом, третій нам не потрібен. Логічне та гарне пояснення. У нас траурний чорний колір, на Сході у більшості країн – білий. У них така культурна традиція. Тобто це особливості культури, я не вбачаю у цьому чогось поганого. У нас склалось так, у інших країнах – інакше.

– Це радянська традиція чи українська?

– Я думаю, що радянська. Наприклад, у Балтії такого немає, вони завжди були, умовно кажучи, європейським анклавом у складі Радянського Союзу. Вони до цього ставляться простіше.

– Ще хочу до жлобства повернутися. Букети з цукерок є. Але ще є букети з сушеної риби. Як ви до цього ставитеся?

– Це моє хворе місце. Це існує, воно має право на існування, з моєї точки зору. Але називати це флористикою...

– Рибістика якась виходить.

– Риба, ковбаса, памперси, шкарпетки. На народження дитини дарують букет із памперсів, а на весілля – чоловіку букет зі шкарпеток. Це яскраве жлобство, я такого ніколи не буду робити і вам не раджу. Якось мені трапилась в інстаграмі реклама чарівної пані, фуд-флориста. Там було сім-вісім огірочків, серед них

кріп і кілька квіточок, якихось гіпсофіл. І все це було загорнуте у якусь сітку страшну. Я запитав, чому це букет, флористика? Вона не змогла мені пояснити. Це не була претензія, мені було цікаво, чому людина вважає зібрані огірки з кропом флористикою? Я їй відписав, що французьке слово «букет» означає «дрібно зібрана кількість квітів». У слові «букет» немає слова «їжа». Вона почала мені грубіянити, звісно, що, мовляв, ви не розумієте. Нас, фуд-флористів багато. Я сказав, якщо вас багато, та це не значить, що це добре чи краще. Ви не є від того флористами. Вона відправляла ці букети від одного з київських супермаркетів. Але після мого питання, чи платить вона податки, як щодо ковіду, чи обгорнуті харчові продукти якоюсь плівкою, то не було аргументів ніяких. Займайтеся, будь ласка. Є фуд-фотограф, він фотографує їжу. Фуд-флористика – це жлобство, яке у нас процвітає. Так, можна зробити букет з полуницею, з зефіром, з якимись цікавими частинками. Або я робив букет сировару. Відкривали магазин, там буди красиві шматочки сиру, але там були інші квіти. Але коли 95 відсотків їжі та 5 відсотків якогось евкаліпту – вибачте, це наше сучасне жлобство. Воно квітне, є у нього послідовники. Але я пояснюю всім, що це несмак.

– Може бути гірше – квіти та риба разом.

– Є така фраза – «простота хуже воровства». От вона мені дуже подобається. Тож якщо немає смаку, то ти нічого з цим не зробиш. Це має право на існування, але не називайте це флористикою.

– Маємо з вами чотири хвилини, щоб ще поговорити про весільні букети. У Радянському Союзі що мала наречена?

– У кращому разі троянди. У дев'яностих роках був такий портбукет, на мікрофон схожа пластикова конструкція. Всередині був оазис, туди пхали квіти. Вони були величезні, примітивні, неохайні, могли туди фатин запхати. Була дуже розвинена форма «крапля». Якщо був більший достаток, то було щось гарне, але примітивне. Лілії були дуже популярними, бо в нас їх вирощували. Вони занадто великі, але це вже інше питання. Щось було, але на це не звертали особливої уваги.

– А як трансформувалось все це?

– Люди подорожували, бачили, як це може бути в інших країнах. Поступово з'являлися кошти. І з'являлися цікаві квіти. Як розвивалася країна після здобуття незалежності, так розвивалися й квіти. З'являлися можливості як серед квітів, так і серед грошей. Тому все ставало краще й краще. Я пояснював, що ми на чотири-п'ять років запізнювалися. А вже десь з 2010 року ми йдемо у ногу зі світом з приводу флористики. Можна їздити на майстер-класи

закордонних спеціалістів, це вже доступно. Два-три кліки, інстаграм, пінтерест – ти бачиш, що роблять, обмін культурний. За п'ять хвилин знайшов референс всього, що потрібно, у гуглі чи пінтересті. Наречені все знають і бачать, івентори також. Це зараз не є секретом Полішинеля.

– Ви казали, що чоловік-флорист вже не викликає такого здивування як раніше. У нас вже це минуло. Чесно кажучи, бачила багато французьких блогерів, чоловіків-флористів. Коли дивишся інстаграм, то якось звикаєш, що чоловіки часто цим займаються. Чому у нас раніше вважалося, що це жіноча робота?

– Це наслідок світових воєн. У нас чоловіків менше, ніж жінок. У Радянському Союзі цим займалися тільки жінки. Це була умовна жіноча професія. У світі все навпаки. Всі думають, що квіти – це гарно, але це й фізично важка праця. Це відра з водою, нічні монтажі. Чоловік, як не крути, фізично витриваліший, може підняти важчі речі. Хоча зараз є вантажники, водії, які тобі все ценосять, а ти просто твориш красу. Коли я починав, то це був один хлопчик на салоні, він все носив, робив. У всіх західних країнах, я б сказав, відсотків 60-70 – це чоловіки, 30-40 відсотків – жінки. А у нас так склалося. Я знаю десь десять хлопців-флористів на Київ. В Україні трошки більше. Зараз це нікого не дивує, всі знають, хто такий флорист.

– Олександр Іваненко, флорист, був у нас сьогодні в студії. Це програма «Шлях до себе». У ній говоримо про вплив Радянського Союзу на нас, як ми з нього виходимо. Говорили про квіти, букети. Мене звали Лєна Чиченіна. Ми виходимо за підтримки Українського культурного фонду. Почуємося та побачимося з вами уже з наступними темами у наступних програмах.